

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางด้านวัฒนธรรมของงานการศึกษาในระบบในชุมชนที่โครงการดำเนินอยู่ โดยอาศัยแนวคิดและนโยบายของรัฐ แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาในระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการในการจัดการที่ไม่เป็นทางการในการศึกษาผู้วิจัย จะทำการศึกษาดังภูมิหลังของโครงการและชุมชน เพื่อนำมาเชื่อมโยงประกอบการอธิบายในประเด็นที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาอย่างละเอียดเกี่ยวกับโครงการการศึกษาในระบบ จากนั้นจึงเข้าไปในชุมชนด้วยตนเอง เพื่อจะได้ทำความเข้าใจวัฒนธรรมการศึกษาในระบบ ได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง รวมถึงประเด็นที่จะศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ประเด็นที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของการศึกษาในระบบที่มีความสลับซับซ้อน มีมิติการมองด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหรือ มองแบบองค์รวม (Holistic View) ของปรากฏการณ์ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับข้อมูลในชุมชน จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงของบริบท (Context) ที่จะศึกษา จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

ประเด็นการศึกษา

ประเด็นการศึกษาข้อมูลของการดำเนินโครงการการศึกษาในระบบในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

1. กระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคม (เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยี)
2. นโยบายของรัฐบาลต่อการศึกษาในระบบโรงเรียน

3. สภาพทั่วไป ปัญหาและความต้องการของชุมชน
4. แนวคิด/ปรัชญาที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการ
5. บริบทของหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนโครงการ
6. สภาพของการดำเนินโครงการ
7. นวัตกรรมและผลกระทบที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการ
8. ความสอดคล้องระหว่างการดำเนินโครงการที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาในระบบ

โรงเรียนกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคม นโยบายรัฐ และความต้องการของชุมชน

แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสาร แผนงาน บทรายงาน บทประเมินผล ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ การศึกษานอกระบบของลาว ได้แก่ แผนการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ครั้งที่ 1, 2, 3 และ 4 ยุทธศาสตร์การศึกษาตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงปี 2000 รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รายงานผลการสำรวจประชากรครั้งที่ 3 แผนการดำเนินงานโครงการการศึกษาชุมชน โครงการการศึกษาเพื่อชนเผ่า โครงการทดลองหลักสูตรขั้นพื้นฐานการศึกษานอกระบบ บทรายงาน การสัมมนาเรื่องการประเมินโครงการ 504/ลาว/10 และการขยายโครงการ 504/ลาว/11 บทรายงานการสัมมนาเรื่อง การวางแผนพัฒนางานการศึกษานอกระบบระยะ 5 ปี (1994-1998) บทรายงานการสัมมนาผู้บริหารการศึกษาทั่วประเทศ เกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ บทรายงานการ ประเมินโครงการการศึกษาชุมชนของแขวงสาละวันและอัตปือ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะและประเภทของกิจกรรมการศึกษานอกระบบ และ ความต้องการทางการศึกษานอกระบบ สภาพการจัดการการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเขตพื้นที่ชนบท และความเหมาะสมสอดคล้องของโครงการการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การวิจัยเรื่อง การติดตาม ผลโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดโดยหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ในปีงบประมาณ 2527 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติไทย (2529) การวิจัยเรื่อง สภาพการจัด การศึกษานอกระบบโรงเรียนในเขตพื้นที่ชนบทของไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

แห่งชาติ (2532) การวิจัยเรื่อง การศึกษานอกระบบ การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องใน
ชุมชนชนบท ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย ของ วิลาวรรณ รัตนเศรษฐกุล และคณะ
(2530) การวิจัยเรื่องนโยบายและการจัดการศึกษาโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขต
ภูเขา ของ เรณู ลีสุวรรณ (2535) และการวิจัยเรื่อง การศึกษานอกระบบกับปัญหาด้าน
เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และนิเวศวิทยาในเขตภาคเหนือของ ดุษฎี เหลี่ยมพันธุ์ (2537)

3. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการการศึกษานอกระบบของลาว (โดยการ
สัมภาษณ์) ได้แก่

ระดับส่วนกลาง ผู้บริหาร 3 คน ผู้รับผิดชอบโครงการและวิชาการ 7 คน

ระดับแขวงเมือง ผู้รับผิดชอบโครงการชั้นแขวง 11 คน ขึ้นเมือง 4 คน ผู้ประสาน
งานขึ้นเมือง 5 คน

ระดับหมู่บ้าน นายบ้าน 9 คน ผู้รับผิดชอบโครงการขึ้นบ้าน 12 คน ผู้ประสาน
งานบ้าน 6 คน สหพันธ์แม่หญิง 9 คน กลุ่มอาวโซ 9 คน ครูอาสาสมัคร 6 คน และชาวบ้าน
40 คน รวมบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ 121 คน

การเลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายได้กำหนดเอาพื้นที่ที่มีโครงการกำลังดำเนินงานอยู่ ซึ่งมี
รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โครงการการศึกษาชุมชน ในปีงบประมาณ 1994-97 โดยสนับสนุนด้านเงินทุนจาก
องค์การศึกษาโลก ดำเนินโครงการอยู่

- หมู่บ้านชะโปน เมืองสาละวัน แขวงสาละวัน
- หมู่บ้านเพา เมืองเล่างาม แขวงสาละวัน
- หมู่บ้านดอนละยาวเหนือใหม่ เมืองสามัคคีชัย แขวงอัตปือ
- หมู่บ้านดอนตะปาด เมืองสะหนามชัย แขวงอัตปือ

โดยได้คัดเลือกเอา 3 หมู่บ้าน ยกเว้นบ้านดอนตะปาด

2. โครงการการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับสตรีชนเผ่าและผู้ด้อย
โอกาส ในปีงบประมาณ 1993-98 โดยการสนับสนุนเงินทุนจากองค์การ UNESCO PARIS
(โครงการ 504/ลาว/11) ดำเนินอยู่แขวงหลวงน้ำทา 4 ศูนย์

- ศูนย์หมู่บ้านน้ำแก้วน้อย เมืองสิง
- ศูนย์หมู่บ้านน้ำทุ่ง เมืองน้ำทา
- ศูนย์หมู่บ้านบ่อแต่น (นาเตีย) เมืองน้ำทา
- ศูนย์เมืองนาแล

โดยคัดเลือกเอา 2 ศูนย์ คือ ศูนย์หมู่บ้านน้ำแก้วน้อย เมืองสิง และศูนย์หมู่บ้านบ่อแต่น (นาเตีย) เมืองน้ำทา

3. โครงการการศึกษาเพื่อชนเผ่า (โครงการลาว/92/010) ในปีงบประมาณ 1994-1998 โดยสนับสนุนจากองค์การสหประชาชาติเพื่อการพัฒนา (UNDP) ประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดำเนินโครงการอยู่แขวงอุดมไซ เมืองไซ และเมืองหลา 7 หมู่บ้าน คือ

1. หมู่บ้านโพนไซ
2. หมู่บ้านตะนองปอ
3. หมู่บ้านนางัว
4. หมู่บ้านมกกก
5. หมู่บ้านนาชายทอง
6. หมู่บ้านสามัคคีไซ และ
7. หมู่บ้านแก้วเรย์

โดยคัดเลือกเอา 2 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านสามัคคีไซและหมู่บ้านนางัว

แขวงเซกอง เมืองละมาม 6 หมู่บ้าน คือ

1. หมู่บ้านแบ่ง
2. หมู่บ้านตัว
3. หมู่บ้านหนองบง
4. หมู่บ้านโม
5. หมู่บ้านลาวีฝั่งแดง และ
6. หมู่บ้านเข้้อย

โดยคัดเลือกเอา 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านแบ่ง และหมู่บ้านลาวเวียงแดง

4. โครงการทดลองหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบโรงเรียนในปิงปประมาณ 1993-95 โดยการสนับสนุนด้านเงินทุนจากองค์การ UNICEF และ ASPBAE ดำเนินอยู่แขวง เวียงจันทร์ เมืองวังเวียง มี 4 หมู่บ้าน คือ 1. หมู่บ้านโพแก้ว 2. หมู่บ้านนาชม 3. หมู่บ้าน เวียงสมัย และ 4. หมู่บ้านห้วยสเห้ง้า โดยคัดเลือกเอา 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านโพแก้ว และ หมู่บ้านเวียงสมัย

การที่คัดเลือกหมู่บ้านเพื่อศึกษานั้น โดยมีเกณฑ์คือ ที่ตั้ง ขนาดของบ้าน ชนเผ่า และ โครงการทั้ง 4 นี้ ก็เพราะเป็นโครงการขนาดใหญ่ มีการดำเนินงานในระยะ 2 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ เพื่อความเปลี่ยนแปลงของการดำเนินงานของโครงการและเพื่อความสะดวกในการเข้าพื้นที่ของ ผู้วิจัย ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยยึด จุดมุ่งหมายของการวิจัย เนื้อหาที่ศึกษา โดยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องจาก เอกสาร แล้วจึงวางรูปแบบแนวทางและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแต่ละชนิด นำ เครื่องมือที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องพิจารณาตรวจสอบความชัดเจนของข้อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องของเครื่องมือ เมื่อได้เครื่องมือแล้วได้นำเครื่องมือไป ทดลองใช้กับประชาชนและกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย จากนั้นปรับปรุงแก้ไข โดยเครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลในการวิเคราะห์โครงการที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาอกระบบใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีทั้งสิ้น 3 ชุด รวม 6 ฉบับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชุดที่ 1 แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร เป็นแบบบันทึกข้อมูลซึ่งได้จากการวิเคราะห์ เอกสาร วารสาร บทความ ระเบียบปฏิบัติ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบบันทึกผลชนิดปลายเปิด โดยกำหนดเฉพาะหัวข้อที่จะศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแต่ละฉบับ

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดเพียงหัวข้อเนื้อหาที่ต้องการทราบ ส่วนคำถามจะไม่คงที่ แปรเปลี่ยนไปตามกลุ่มเป้าหมายและคำตอบที่ได้ ซึ่งคำตอบที่ได้จะไม่จำกัด แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ฉบับย่อย 4 ฉบับ คือ (รายละเอียดดูภาคผนวก จ. ช. ซ. ฉ. ญ.)

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้การสนับสนุน/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมา หลักการและแนวคิดปรัชญา เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานโครงการและสภาพความเปลี่ยนแปลงของโครงการ และสาเหตุแห่งความเปลี่ยนแปลง

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจในโครงการ บทบาทหน้าที่ การวางแผน การประสานงาน และวิธีการดำเนินงาน

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์ครูอาสาสมัคร/ผู้ประสานงาน/ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจในโครงการ บทบาทหน้าที่การประสานงานการจัดกิจกรรมในโครงการ

ฉบับที่ 4 แบบสัมภาษณ์ประชาชนในบ้านที่มีโครงการดำเนินงานอยู่ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ความเหมาะสมของการดำเนินงานการนำความรู้ไปใช้ การมีส่วนร่วมตามเป้าหมายของโครงการและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของโครงการ

ชุดที่ 3 บันทึกภาคสนาม เป็นการบันทึกรายละเอียดที่ได้จากการสังเกตในพื้นที่ของโครงการ อาทิเช่น สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางการศึกษา สภาพทางสังคมและอนามัย เพื่อเป็นข้อมูลในการบรรยายความสัมพันธ์เชื่อมโยงในการสรุปอภิปรายการสังเกตกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับโครงการเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการจัดกิจกรรมการเตรียมงาน ขั้นตอนการจัดงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูอาสาสมัครกับผู้เรียนและประชากรอื่น ๆ ในพื้นที่

วิธีการและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์โครงการที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาในระบบใน ส.ป.ป.ลาว ครั้งนี้ ข้อมูลส่วนหนึ่งได้จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และอีกส่วนหนึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องโครงการ และจากการสังเกตการดำเนินงานในพื้นที่ ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานโดยเริ่มจากการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร บทความ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะและประเภทของกิจกรรมการศึกษานอกระบบและความต้องการทางการศึกษานอกระบบ ความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงการศึกษานอกระบบ ขณะเดียวกันได้สัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนการสังเกตการดำเนินงานของโครงการในพื้นที่ จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผลตามจุดประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 9 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2538-เดือนพฤษภาคม 2539 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ ในระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2538 เป็นช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เดือนธันวาคม 2538 เก็บและรวบรวมข้อมูลในระดับส่วนกลางคือ จากกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียน องค์การ UNICEF องค์การศึกษาโลก เดือนมกราคม 2539 เก็บและรวบรวมข้อมูลทางภาคใต้คือ แขวงสาละวัน เมืองสาละวัน เมืองเล่างาม บ้านชะโปน และบ้านเพา แขวงเซกอง เมืองละมาม บ้านแบ่ง และบ้านลาวีฝั่งแดง แขวงอัตปือ เมืองสามัคคีไช บ้านละยาวเหนือใหม่ เดือนกุมภาพันธ์ 2539 เก็บและรวบรวมข้อมูลทางภาคเหนือ แขวงอุดมไช เมืองไช บ้าน นาจัว และบ้านสามัคคีไช แขวงหลวงน้ำทา ศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพสตรีชนเผ่าเมืองสิง และศูนย์อบรมวิชาชีพสตรีชนเผ่าบ้านบอแตน เมืองน้ำทา เดือนมีนาคม 2539 เก็บและรวบรวมข้อมูลภาคกลางแขวงเวียงจันทน์ เมืองวังเวียง บ้านโพนแก้ว และบ้านเวียงสะไหม เดือนเมษายน-เดือนพฤษภาคม 2539 หาข้อมูลเพิ่มเติมวิเคราะห์ข้อมูลสรุป และรายงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลทุกอย่างด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียดของเนื้อหาในการวิจัย แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล ดังแสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 รายละเอียดเนื้อหาในการวิจัยแหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล

เนื้อหา	แหล่งข้อมูล		วิธีการรวบรวมข้อมูล
	หลัก	รอง	
1. กระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคม	เอกสาร ระเบียบปฏิบัติ คำสั่ง สังเกต การเคลื่อนไหวในชุมชน	บุคคลในชุมชน	ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์บุคคล
2. นโยบายของรัฐบาลต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน	เอกสาร ระเบียบปฏิบัติ คำสั่ง งานวิจัย	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่	ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
3. สภาพทั่วไปปัญหาและความต้องการของชุมชน	เอกสาร วารสาร บทความ งานวิจัย	การสังเกต การสัมภาษณ์ในพื้นที่	ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์บุคคล
4. แนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการ	เอกสาร งานวิจัย บทวิเคราะห์ บทความ	การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการการศึกษานอกระบบ	การวิเคราะห์ เอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตภาคสนาม
5. บริบททางหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนโครงการ	เอกสาร ระเบียบปฏิบัติ คำสั่ง บทสรุป บทรายงาน	เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่

ตาราง 2 (ต่อ)

เนื้อหา	แหล่งข้อมูล		วิธีรวบรวมข้อมูล
	หลัก	รอง	
6. สภาพของการดำเนินโครงการ	เอกสาร บทสรุป บทรายงาน งานวิจัย	การสังเกต การ สัมภาษณ์ในพื้นที่	ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์
7. นวัตกรรมและผลกระทบ ที่เกิดขึ้น ในระหว่าง การดำเนินโครงการ	เอกสาร บทสรุป บทรายงาน การ ประเมินผล สังเกต กิจกรรมที่เกิดขึ้น	เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนในพื้นที่	ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานและ ประชาชน
8. ความสอดคล้อง	เอกสาร บทประเมิน ผล สัมภาษณ์บุคคลใน พื้นที่		ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์บุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงการที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาในระบบในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันคือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์แนวคิด กระบวนการดำเนินงานและผลของโครงการที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาในระบบ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแผนการดำเนินโครงการ บทสรุปและบทรายงานการประเมินผล การสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการชั้นต่าง ๆ ผู้ปฏิบัติงานประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมและผลที่ได้รับจากโครงการ พร้อมนั้นก็มีการสังเกตการ

เคลื่อนไหวต่าง ๆ ในชุมชน จากนั้นก็นำเอาข้อมูลมาจำแนกแยกแยะเขียนเป็นบทสรุป โดยใช้วิธีการประชุมสัมมนาเล็ก ๆ ของคณะรับผิดชอบโครงการในการพิจารณาวิเคราะห์ แปรและสรุปตามหัวข้อที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ถึงนโยบายของรัฐ กระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแผนนโยบาย มติคำสั่งของรัฐในงานการศึกษานอกระบบ สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการชั้นต่าง ๆ ผู้ปฏิบัติงาน ประชาชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปัญหาและความต้องการของชุมชน สังเกตโดยเจาะลึกภาคสนาม จากนั้นก็นำเอาข้อมูลที่ได้มาจำแนกแยกแยะเขียนเป็นบทสรุป โดยใช้วิธีการประชุมสัมมนาเล็ก ๆ ของคณะรับผิดชอบโครงการในการพิจารณาวิเคราะห์ แปรและสรุปตามหัวข้อที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการดำเนินโครงการกับนโยบายของรัฐ กระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยใช้ข้อมูลที่เป็นเอกฉันท์จากการประชุมสัมมนาเล็ก ๆ ในการพิจารณาข้อมูลข้อสรุปจากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาประมวลเป็นบทสรุปย่อ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ 2 วิธี คือ วิธีแรกใช้การประชุมสัมมนาเล็ก ๆ ของคณะรับผิดชอบโครงการ และวิธีที่สอง จากผู้รู้ ซึ่งมีขั้นตอนละเอียดดังต่อไปนี้

โครงการการศึกษาชุมชนหลังจากเก็บและรวบรวมข้อมูลได้ จัดการประชุมเล็กของคณะ รับผิดชอบโครงการในการพิจารณาวิเคราะห์โดยรวมทั้ง 3 ขั้นตอน คือ แขวงสาละวัน ได้จัดกองประชุมขึ้นในวันที่ 17 มกราคม 2539 ซึ่งมีผู้เข้าร่วมคณะศึกษาแขวง 1 คน สหพันธ์สตรีแขวง 1 คน เมือง 1 คน วิชาการการศึกษานอกระบบ 2 คน และแขวงอัตปือได้จัดกองประชุมขึ้นในวันที่ 28 มกราคม 2539 ซึ่งมีผู้เข้าร่วมคณะศึกษาแขวง 1 วิชาการการศึกษานอกระบบ 2 คน

โครงการการศึกษาเพื่อชนเผ่า แขวงเซกอง ได้จัดกองประชุมขึ้นในวันที่ 23 มกราคม 2539 มีผู้เข้าร่วมหัวหน้าแผนกศึกษาวิชาการการศึกษานอกระบบ 2 คน แขวงอุดมไซได้ขึ้นในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2539 มีผู้เข้าร่วมคณะศึกษาแขวง 1 คน และวิชาการการศึกษานอกระบบ 2 คน

โครงการการศึกษาชั้นพื้นฐานและฝึกอบรมวิชาชีพให้สตรีชนเผ่าและผู้ด้อยโอกาส แขวง
หลวงน้ำทา ได้จัดกองประชุมขึ้นในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2539 มีผู้เข้าร่วมหัวหน้าแผนกศึกษา และ
วิชาการการศึกษานอกระบบ 2 คน

โครงการการทดลองหลักสูตรชั้นพื้นฐานนอกระบบโรงเรียน แขวงเวียงจันทน์ เมือง
วังเวียง ได้จัดกองประชุมขึ้นในวันที่ 16 มีนาคม 2539 มีผู้เข้าร่วมคณะศึกษาแขวง 1 คน
วิชาการการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 คน

เพื่อยืนยันความถูกต้องก็ได้อาศัยผู้รู้เกี่ยวกับงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่น้อยกว่า
5 ปี ช่วยวิเคราะห์ ซึ่งได้จัดกองประชุมสัมมนาเล็ก ๆ ขึ้นในวันที่ 9 เมษายน 2539 มีผู้เข้าร่วม
อดีตหัวหน้ากรมการศึกษานอกระบบ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกระบบ พนักงานวิชาการกรมการ
ศึกษานอกระบบ 2 คน และพนักงานวิชาการศูนย์การศึกษานอกระบบ 2 คน จากนั้นนำเสนอข้อมูล
ในลักษณะการบรรยายเชิงวิเคราะห์